

e ca un copil mare și neajutorat, un munte de om cu pumn de bătaus și suflet gingaș, dorind și el cu ardoare fericirea. Gabriela Bellu face din Marthy Owen o prostituată cu suflet generos, fără prea multe maniere, dar — ceea ce nu e rău — mai puțin vulgară decît să fi îngăduit textul.

— SECȚIA MAGHIARĂ —

■ STRĂLUCITORUL JEROMOS

de Tamási Aron

Întreaga operă de prozator și dramaturg a lui Tamási Aron (1897—1966), originar din satul Lupeni, de lângă Odorheiu Secuiesc, este expresia universului spiritual al țăranilor secui. Tradițiile și obiceiurile populare, legendele și umorul acestora au fost tălmăcite de el într-o limbă bogată și colorată, de mare frumusețe poetică. Fără a se ridica la nivelul *Păsării cîntătoare*, capodopera dramaturgiei sale, *Strălucitorul Jeromos*, scrisă în 1930, satiră amară împotriva politicianismului găunos, rămîne una dintre piesele sale de

Csapo György, Tóth Tamás József, Lőrincz Erika și Medgyesfalvy Sándor în „Strălucitorul Jeromos” de Tamási Aron

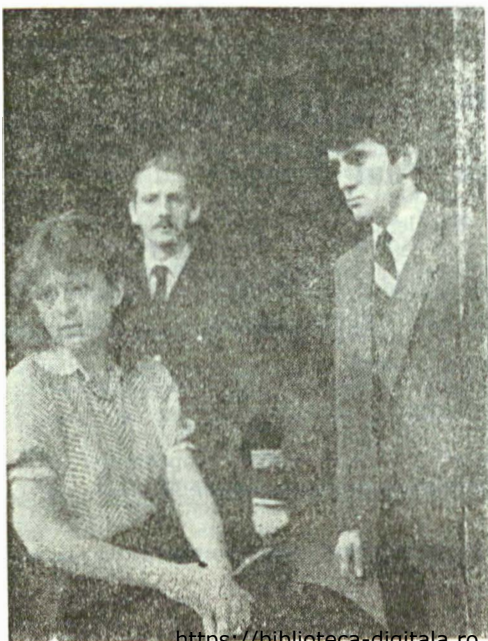
Lőrincz Erika, Tóth Tamás József și Csapo György în „Citadela sfărîmată” de Horia Lovinescu

Adorjani Zsuzsa în „Antigona” de Sofocle

Gazda Zoltan, Csapo György, Kovács Enikő și Lőrincz Erika în „Elisabeta I” de Paul Foster

rezistență. „Strălucitorul“ Jeromos, pripășit de nu se știe unde, vrea să înfudeze satul unor forțe necunoscute, ceea ce urmează să-i aducă mari venituri. Fără să schițeze programul vreunui partid anume, el îi ademenește cu bani pe viitorii alegători, îi învrăjbește pe flăcăi, oferă cadouri preotului și notarului ca să-i ciștige de partea sa, încearcă să și-o facă ibovnică pe frumoasa Ágnes. Planurile sale se izbesc însă de clarviziunea lui Gábor Bajna, om drept, cinstit, cumpătat la vorbă, care luptă cu o singură armă: adevărul, spus răspicat. După o serie de scene cînd grotesci, cînd dramatice, în care realitatea cotidiană se împletește cu elemente de basm, intențiile lui Jeromos sînt dejucate, Ágnes rămîne credincioasă flăcăului pe care-l iubește, iar intrusul se vede nevoit să-și ia tălpășița.

Lucrat de regie (Ferenczy István) în cheie realistă, spectacolul e construit solid și incintă prin autenticitatea atmosferei. Csapó György e un Jeromos abil, care schimbă rapid măștile, e insinuant, miros, dur, mereu la pîndă, reușind un rol cu adevărat „strălucitor“. Tóth Tamás József creează un circiurmar isteț, întreprinzător, avid de bani, evoluția personajului fiind atent marcată. Tînărul Gáspár a găsit în Gábor Zoltán interpretul „deai“ — chip pur, reacții pline de prospețime, inteligență și umor popular. Medgyesfalvy Sándor e un Gábor tăiat parcă în stîncă; idealizat de autor, personajul a devenit mai uman în spectacol; dar, din cauza unui rictus (am impresia că e o greșeală de machiaj), nu are farmec. Cu mijloace simple și emoționante, Lörincz Erika creează o Ágnes luminoasă, de o mare frumusețe morală; în cîteva momente, actrița lasă să se întrevadă resurse de dramatism. În roluri episodice, Adorjáni Zsuzsa dă dovadă de bun-gust și simț al măsurii, nelăsîndu-se antrenată într-o posibilă îngroșare caricaturală a personajului, iar Kovács Enikő reușește cu brio o filigranată compoziție de domnișoară hătrînă, cu amărăciuni înăbușite și exaltări ale speranței.

■ CITADELA SFĂRÎMATĂ

de Horia Lovinescu

Citadela sfărîmată, creație de referință a literaturii românești contemporane, constituie o adevărată școală de interpretare a caracterelor dramatice (cum se și cheamă, dealtfel, disciplina de bază care se studiază la Institutul de teatru). Spec-

tacolul sună foarte contemporan, pentru că regizorul (Gergely Géza) și interpreții pun în discuție, uneori cu vehemență, alteori cu calm și luciditate, dar întotdeauna cu o participare activă, angajată și angajantă, care se transmite și sălii, problemele libertății, iubirii de patrie, opțiunii între bine și rău, între valorile reale și cele false.

În viziunea lui Csapó György, Matei nu captivează prin paradoxuri științifice, e mai degrabă retras, tăcut, vorbește cu voce scăzută, dar tocmai această reținere — în contrast cu agitația sterilă, caraghioasă a bătrînelui Dragomirescu (o bună și minuțios lucrată compoziție comică a lui Medgyesfalvy Sándor) — dă fiecărui cuvînt greutate, îl face, deci, cu atît mai periculos. Lörincz Erika se dovedește, în Irina, și o bună actriță de dramă. Cu inteligență, cu o bună stăpînire și dozare a mijloacelor de expresie, ea știe să facă simțit tumultul sentimentelor eroinei — scurta fericire alături de Matei, apoi chinul, disperarea, pînă la finalul sugerînd eliberarea de coșmar, o rază de lumină. În rolul savantei Dinescu, Kovács Enikő face un lăudabil efort de compoziție; virsta e lucrată cu minuție în mișcare și gestică, ideile sînt transmise corect, dar interpreta nu are, firește, forța și prestanța personajului. Adorjáni Zsuzsa (Adela) și Gábor Zoltán (Costică) par să fi rămas mai la suprafața rolurilor, folosind mijloace de exprimare elementare. Tóth Tamás József, în schimb, a căutat să dea culoare celui mai schematic personaj din piesă, Dan Pleșa, și a reușit să ni-l facă apropiat prin căldură și sinceritate. Dintre studenții din anii mai mici, bine integrați în spectacol, o mențiune specială pentru Szász Anna, a cărei Emilie este o realizare ieșită din comun.

■ ELISABETA I

de Paul Foster

Excelent antrenament de teatru de grup și de teatru total, **Elisabeta I** solicită interpreților performanțe atît fizice (se fac pe scenă exerciții destul de grele, mai ales în sistemul aerobic, și se dansează pe muzică modernă, purtîndu-se între timp discuții ce se cer a fi clare și percutante și cărora mișcările respective le potentează semnificația), cît și psihice (trecerea rapidă de la o stare la alta, de la un personaj la altul, capacitatea de a caracteriza fiecare personaj prin doar cîteva detalii de atitudine). Tinerii actori se mișcă lejer în această modalitate de joc. Ierarhizînd foarte semnificațiile ce se

desprind din poeticul joc teatral, regizorul a condus totodată energic cavalcada de scene și personaje, a dirijat cu precizie ritmul, a realizat impresionant câteva momente (baia de sînge din noaptea Sfîntului Bartolomeu). Adorjani Zsuzsa, în rolul titular, a fost mereu imprevizibilă, înțelegînd exact și realizînd convingător personalitatea atît de contradictorie și de excentrică a reginei. Colegii ei, jucînd fiecare mai multe roluri, au secundat-o cu succes, realizînd un antrentant spectacol de echipă.

■ ANTIGONA de Sofocle

Preocupat, de mai mulți ani, de probleme filozofice ale istoriei, regizorul Kincses Elemér a urmărit, în câteva dintre spectacolele realizate la Teatrul Național din Tîrgu Mureș (*Regele Lear*, *Ciocirliă*, *Intrigă și iubire*), ideea degenerării puterii în tiranie, în diverse contexte istorice. Spectacolele rezultate au fost incitante și percutante, ideea regizorală era susținută cu forță, cuprindeau momente admirabil rezolvate (alături de altele, terne), dar sărăceau orizontul pieselor respective. La fel se întîmplă — lucru cu atît mai regretabil, cu cît aici se răsfrînge asupra unui act ținînd de procesul de învățămînt — și în spectacolul-examen *Antigona*; Creon apare ca un autocrat stăpînit pînă aproape de demență de beția puterii, pentru care fericirea cetății e numai o formulă demagogică spre a cîștiga simpatia gloatei și un pretext ca să se poată dezlănțui împotriva celei care a îndrăznit să-i calce porunca. În fața acestui satrap, lipsit și de justificare politică, și de îndoleli omenești, corul nu mai e al bătrînilor înțelepți, ci o adunătură de lași. Pornind de la aceste premise, schimbarea de atitudine, atît a corului, cît și a lui Creon, nu mai este justificată. Adorjani Zsuzsa în *Antigona* nu are (deocamdată, cel puțin) forță tragică, opoziția ei e slabă și neconvingătoare; desi totul e corect și logic, marelui ei monolog e cenușiu, lipsit de vigoare și vibrație. Două momente mi s-au părut foarte bune: înfruntarea dintre Creon (Medgyesfalvy Sándor) și Hemon (Csapó György), încrîncenată, dramatică, sinceră, adevărată și omenească; iar spre final, scena Euridice, în care Lőrincz Erika înfiorează sala prin felul în care ascultă, nemișcată, cu fața aproape imobilă, dar transfigurată parcă, radiînd emoție, lunga relatare tragică a Crainicului (rostită emoționant de Gáza Zoltán).

În spectacol mai sînt și alte momente interesant rezolvate, în care se simt fan-tezia și profesionalismul talentatului regizor care este Kincses. O ultimă observație: primele două versuri din celebrul imn închinat omului („În lume-s multe mari minuni; / Mai mari ca omul însă nu-s!”) sînt roșite în spectacol de mai multe ori, de diferite personaje, în diferite contexte, pe diferite tonuri și cu diferite finalități. Rezultatul e excelent. Ar fi trebuit, totuși, ca măcar o dată să fie rostit întregul monolog; sînt prea frumoase și importante cuvintele lui, ca să se renunțe la el.

O Frumoasă zestre artistică

Repertoriul cu care noua promoție de absolvenți ai Institutului de teatru „Szé-nygyörgyi István” din Tîrgu Mureș s-a prezentat în fața spectatorilor a fost interesant și divers: o satiră contemporană românească, o comedie de salon englezească, o dramă realist-psihologică (farsa — la secția română; o piesă de factură populară secuiască, o dramă realist-psihologică din dramaturgia română contemporană, o piesă-pretext pentru un spectacol de grup și pentru elaborarea unor forme moderne de expresie scenică, și o tragedie antică — la secția maghiară.

Distribuiți cu grijă, în roluri care să le pună generos în valoare talentul, dar și să-i stimuleze în autoexplorarea unor în-susiri latente (cu o excepție, poate: Ga-vril Pinte, servit mai cu zgîrcenie de par-tituri, păgubit mai ales din pricina nerealizării spectacolului Molière), tinerii actori s-au simțit bine în spectacole, au jucat cu evidentă plăcere. Adăugînd la rolurile din producțiile de absolvență cele jucate în anii anteriori, alături de absolvenții de atunci (Gabriela Bellu, de pildă a fost, în stagiunea 1983—1984, Miss Prism în *Bună seara, domnule Wilde* și Natașa în *Trei surori*), precum și cele create de unii dintre ei pe scena Teatrului Național (Luminița Borta a fost Carmen Anta în *Cluta* și, recent, Ania în *Livada cu vișini*), sau în diferite producții cinematografice, putem afirma că promoția 1985 se prezintă la teatre cu o zestre artistică frumoasă și cu o experiență demnă de luat în considerație.

Zeno FODOR